

Nr 296.

Av herrar **Tjällgren** och **Näsgård**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.

I propositionen nr 24 har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar i lagen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet. De väsentligaste ändringarna innebära att även förvärv av jordbruksfastighet genom inrop vid exekutiv auktion och genom gåva skall underkastas samma jordpolitiska kontroll som förvärv av jordbruksfastigheter. Ändringen motiveras därmed att jordförvärvslagen kringgåts på så sätt, att säljare och köpare i samförstånd arrangerat en exekutiv auktion. I propositionen anges att ett trettio-tal dylika fall förekommit under den tid lagen varit i kraft. Vidare ha skentransaktioner för att kringgå lagen företagits också i den formen, att man låtit överlåtelsen utåt framträda som gåva i stället för köp. I hur stor omfattning dessa senare skentransaktioner förekommit redovisas icke i propositionen.

Även om man erkänner att jordförvärvslagen varit till stor nytta för att förhindra spekulationsköp av jordbruksfastigheter och för att bevara dessa i den jordbrukande befolkningens händer, kan man inte undgå att ställa sig tveksam till de nu föreslagna skärpningarna av lagen. Det föreliggande ändringsförslaget innebär, att den hittills gällande fria rätten för vem som helst att avge anbud på jordbruksfastigheter vid exekutiv auktion i praktiken upphäves. Den som inropat en fastighet på exekutiv auktion måste nämligen, därest förslaget bifalles, avyttra fastigheten inom två år, såvida han icke erhåller lantbruksnämndens tillstånd att förvärva den. Har inropet skett för att skydda en inteckning kan dock längre anstånd med avyttringen beviljas. Om fastigheten icke avyttras inom föreskriven tid, har länsstyrelsen efter framställning av lantbruksnämnden att föranstalta om tvångsauktion, och vid en sådan kan anbud endast avges av sådana personer, som enligt jordförvärvslagen äro berättigade att förvärva jordbruksfastighet. Enligt ett särskilt undantagsstadgande skola de nya reglerna icke gälla för banker, hypoteksföreningar och andra liknande kreditinstitut. Dessa få också fri inköpsrätt vid tvångsauktionerna.

Även om man tar hänsyn till detta medgivande åt kreditinstituten, torde man kunna befara återverkningar på kreditgivningen mot inteckning i jordbruksfastighet. Denna kredit vilar ju, som Sveriges allmänna hypoteks-

bank framhållit, i sista hand på möjligheten att i en fri marknad få fram saluvärdet på den intecknade fastigheten. Det föreligger risk för att de kreditinrättningar, som belåna jordbruksfastigheter, komma att anse sig tvingade att ompröva de nuvarande utlåningsbestämmelserna och bedriva utlåningen mera restriktivt än vad för närvarande sker. Det skulle således kunna uppstå svårigheter för jordbrukarna att ordna fastighetskredit i behöflig utsträckning.

Med hänsyn till de tänkbara återverkningarna på fastighetskrediten och det ringa antal fall, då missbruk av rätten till exekutiv auktion förekommit, synas de föreslagna skärpningarna av jordförvärvslagen icke vara särskilt starkt motiverade. Det må också erinras om att lagen har provisorisk giltighet och att statsmakterna inom en nära framtid måste taga ställning till frågan om lagen skall förlängas eller icke. Det hade funnits skäl att till dess avvakta utvecklingen i fråga om missbruken av exekutiva auktioner och gåva vid förvärv av jordbruksfastigheter.

Därest den nu framlagda propositionen vinner riksdagens bifall, synes det oss nödvändigt att § 4 b i förslaget till lag om ändring av jordförvärvslagen omredigeras i syfte att skapa ett fullgott skydd för alla lojala fordringsägare. Vid tvångsauktion enligt § 4 a får fastigheten säljas, förutom till bank, hypoteksförening, centralkassa för jordbrukskredit eller jordbrukskassa, endast till den, som erhållit lantbruksnämndens tillstånd att förvärva fastigheten eller är befriad från att söka sådant tillstånd. Enligt vår mening bör försäljning tillåtas även till sådan enskild person, som inropat fastigheten på exekutiv auktion för att skydda en fordran och som presterar försäkran resp. intyg att han själv ämnar bruka fastigheten och äger förutsättningar härför. Den omständigheten att han tidigare äger jordbruksfastighet bör alltså ej utgöra hinder för förvärvet. Denna ändring har stor betydelse för enskilda kreditgivare och borgesmän, vilka ej böra ställas i ett sämre läge än banker och andra kreditinstitut i fråga om möjligheten att erhålla täckning för sina fordringar än som kan vara oundgängligen nödvändigt.

Om ett yrkande av ovan angiven innebörd icke skulle vinna riksdagens bifall, anse vi, att den nu föreliggande propositionen bör avslås. Samtidigt bör riksdagen i så fall begära ny utredning och förslag i frågan om att förhindra kringgåendet av jordförvärvslagens bestämmelser genom arrangerade exekutiva auktioner och skentransaktioner av gåvokaraktär.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 24 måtte besluta, att jordbruksfastighet vid tvångsauktion enligt i propositionen föreslagna bestämmelser skall få säljas, förutom till de i propositionen angivna köparekategorierna, även till den, som inropat fastigheten för att

skydda fordran, för så vitt han förklarar sig själv ämna bruka den och med intyg visar att han har förutsättningar härför,

samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig ändring av lagtexten.

Därest dessa yrkanden icke vinna riksdagens bifall, hemställa vi, att riksdagen med avslag på nämnda proposition måtte begära utredning och nytt förslag angående möjligheterna att förhindra kringgående av jordförvärvslagens bestämmelser genom arrangerade exekutiva auktioner och skentransaktioner i form av gåva.

Stockholm den 6 februari 1951.

L.Tjällgren.

Bernhard Näsgård.
